

■ **recensió**

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA CATALANA,
Volum I, Número 2, 2011 | Print ISSN 2014-1572 / Online ISSN 2014-1564
DOI 10.2436/20.3001.02.36 | Pp. 213-214
<http://revistes.iec.cat/index.php/JOCIH>

J

oan Cuscó (Ed.), *Filosofia i consciència: Francesc Xavier Llorens i Barba*, Barcelona, Facultat de Filosofia. Universitat Ramon Llull, 2010

Xavier Serra Labrado

Universitat de València
Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació
Departament de Lògica i Filosofia de la Ciència
València. Francesc.Serra@valencia.edu

Les discussions sobre la biografia i el pensament de Xavier Llorens i Barba tenen una llarga i memorable tradició: el bisbe Torras i Bages i l'erudit Menéndez y Pelayo ja s'embrancharen, cap al final del segle XIX, en una polèmica sobre l'evolució doctrinal de Llorens. Unes dècades més tard, quan els catedràtics de filosofia de la Universitat de Barcelona –Serra Hunter, Parpal, Tomàs Carreras Artau– volgueren convertir-lo en la figura cabdal del pensament vuitcentista català, Eugeni d'Ors i Francesc Pujols ridiculitzaren l'intent. Ni aquests darrers ni el bisbe de Vic cregueren que calgués atribuir una excessiva importància a les idees filosòfiques introduïdes per Llorens. Amb tot, la dèria dels catedràtics arribà, en certa manera, a cristal·litzar. La darrera disputa sonada aconseguí suscitar-la Josep Pla el 1930, amb un article publicat en *La Veu de Catalunya* que provocà la irritació del catedràtic Tomàs Carreras Artau. Carreras, que havia callat uns anys abans davant de les impertinències de Pujols i d'Ors, replicà llavors amb cinc articles publicats en el diari *El Matí* –recollits en el llibre *Introducció a la història del pensament filosòfic a Catalunya*.

Més tard les divagacions de Ferrater Mora o de Vicenç Vives al voltant del seny català, d'una banda, i la imprecisa vindicació que féu Nicol de l'«Escola de Barcelona», de l'altra, acabaren d'embolicar la troca.

En les darreres dècades l'episodi de la introducció de la filosofia escocesa del sentit comú, protagonitzat per Llorens i Martí d'Eixalà, ha tornat a atreure l'atenció dels historiadors. Al final del 1998 aparegué *El pensament de F. Xavier Llorens i Barba i la filosofia escocesa*, de Misericòrdia Anglès. I, pocs mesos després, *Francesc Xavier Llorens i Barba i el pensament filosòfic a Catalunya*, de Joan Cuscó.

Des d'aleshores Cuscó ha fet algunes aportacions significatives a la història del pensament català contemporani. Amb els articles sobre els germans

Pau i Manuel Milà i Fontanals, sobre els vincles entre Francesc Pujols i el pintor Dalí o sobre la concepció del geni en els escrits de Letamendi, Cuscó ha anat posant, aquests darrers anys, les bases per a elaborar una història de les idees estètiques a Catalunya. D'altra banda, la insistència i èmfasi reivindicativa que ha fet de l'obra de Rodolf Llorens, figura d'una relativa importància en del catalanisme d'esquerres durant Segona República i autor, en aquells anys, d'una rèplica a *La ben plantada* d'Eugeni d'Ors, ha contribuït a ampliar i corregir les idees sobre la nòmina de filòsofs catalans que s'exiliaren a Amèrica després de la Guerra Civil.

I ara, finalment, ha hagut de retornar a les indagacions sobre Llorens i Barba.

Ja és prou simptomàtic que els dos autors que al final del segle passat escriviren llibres sobre l'introducció de la filosofia del sentit comú hagin trobat ocasió, recentment, de reobrir aquests estudis: Anglès ho ha fet arran dels números monogràfics dedicats per la revista *Enrahonar* a la història del pensament català i Cuscó incitat per la preparació del volum editat dins de la «Col·lecció Eusebi Colomer». I encara caldria afegir a aquest revifament actual el llibre de Fèlix Villagrasa: *Francesc Xavier Llorens i Barba. La Universitat de Barcelona i el pensament català al segle XIX*.

La situació, òbviament, no és la mateixa ara que en l'època de les batesses provocades per Eugeni d'Ors o per Josep Pla. El cúmul de notícies sobre els orígens familiars de Llorens o sobre les influències filosòfiques que va rebre s'ha incrementat de manera considerable. Però, amb tot, l'episodi continua presentant aspectes poc clars.

També en l'edició dels manuscrits de les diferents versions dels apunts de les lliçons de Llorens era possible avançar: el recull *Filosofia i consciència* inclou, juntament amb altres escrits que ja eren coneguts, però que era oportú de reeditar, part d'uns apunts –del curs 1855–56– fins ara inèdits. D'altra banda, en el proemi, Cuscó ha volgut mostrar la influència que tingué sobre Llorens el metge il·lustrat Fèlix Janer, autor d'un discurs sobre l'eclecticisme pronunciat a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona el 1846. Ara: la novetat més apreciable de l'estudi –en la mesura que contribueix a aclarir un dels aspectes més foscos del personatge– és la notícia referent a la carta escrita per un testimoni de l'època –Antoni Maria Fontanals– sobre l'evolució ideològica de Llorens des del liberalisme entusiàstic que manifestà en la seva època d'estudiant, que coincidí amb la primera carlinada, fins al conservadorisme polític i el fanatisme religiós dels darrers anys –evolució que podríem trobar també en d'altres acadèmics catalans i valencians del Vuit-cents.